

עֲנַג שַׁבָּת

פרשת: ויצא – וישלח

עלון מס' 4 (1102)
(שנה עשרים ושמונה)

ה' בכסלו ה'תשע"ד (08.11.2013)
יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

מועדי השבת ויצא ער"ש מוצ"ש

י-ם	17.22	16.09
ת"א	17.23	16.23
חיפה	17.21	16.13
ב"ש	17.25	16.27
אילת	17.23	16.20

זמני היום והלימודים היומיים:

מסבת ויצא - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.32 - 4.36
זמן הנחת תפילין	5.02 - 5.06
הנץ החמה (מישור)	6.05 - 6.10
הנץ החמה (הנראה)	6.10 - 6.16
ס"ז ק"ש מג"א	7.58 - 8.01
חצות היום	11.25 - 11.26
מנחה גדולה	11.55 - 11.56
שקיעת החמה	16.44 - 16.41
צאת הכוכבים ב'	17.34 - 17.31

דף יומי: שקלים כג - יומא ז

מועדי השבת וישלח

ער"ש מוצ"ש		
י-ם	17.18	16.04
ת"א	17.19	16.19
חיפה	17.17	16.08
ב"ש	17.21	16.23
אילת	17.19	16.16

זמני היום והלימודים היומיים:

מסבת וישלח - יום ו'	(אופק ת"א)
עלות השחר	4.37 - 4.41
זמן הנחת תפילין	5.07 - 5.11
הנץ החמה (מישור)	6.11 - 6.16
הנץ החמה (הנראה)	6.17 - 6.22
ס"ז ק"ש מג"א	8.01 - 8.04
חצות היום	11.26 - 11.27
מנחה גדולה	11.56 - 11.58
שקיעת החמה	16.40 - 16.37
צאת הכוכבים ב'	17.30 - 17.27

דף יומי: יומא ח - יד

לזמנים נוספים בכל הארץ שלח את המילה "זמן" ובקשתך למספר 1315.
לדוגמא: "זמן שקיעה מחר בטבריה"
את העלוך ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il
וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת ב"מידע יהודי" www.moreshet.co.il
יו"ד העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן
כתובת: רח' בלון 3, ת"א
טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054
דוא"ל: smuladv@netvision.net.il
דפוס: אקסטרה פרינט 1700-50-54-50

קווים לדמותה של רחל אימנו

בפרשת ויצא אנו נפגשים לראשונה עם דמותה של רחל. יעקב - "איש תם יושב אוהלים", מבשל "נזיד עדשים", שומע בקול אימו, זוכה בברכת יצחק "גם ברוך יהיה". יעקב הבורח מאחיו בהדרכת אימו יוצא לדרכו הארוכה ללא ציוד מינימאלי "במקלי עברתי את הירדן", אין לו אפילו נאד מים להניח עליו את ראשו, "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו". האם זהו האיש היכול להמשיך את שושלת אברהם ולהקים אומה שיתברכו בה "כל משפחות האדמה"?
אנו יכולים לשים את האצבע על הרגע המדויק בו חל שינוי בדרכי ההתנהלות של יעקב: "ויהי כאשר ראה יעקב את רחל בת לבן אחי אימו... ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר וישק את צאן לבן אחי אימו. וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך. ויגד יעקב לרחל...". יעקב הופך ברגע אחד לאדם חזק מבחינה פיזית, יוזם, בעל ביטחון עצמי, מודע לרצונו ותכניותיו. כל זאת תוצאה ישירה של המפגש עם רחל מרחוק ולפני שהחליף עמה מילה.

יעקב קובע את תנאי העסקתו: "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה". בבא העת דורש "הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבואה אליה". כשלבן מרמה אותו יעקב תובע עלבונו "למה רימינתי" ומקבל את רחל בתום שבעת ימי המשתה תמורת שבע שנים נוספות שיעבוד לאחר מכן. (רש"י). ראייה נוספת להשפעתה המכרעת של רחל אנו מוצאים בהמשך: "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף ויאמר יעקב אל לבן שלחני ואלכה אל מקומי ולארצי". רק לאחר שנולד ליעקב בן מרחל הוא מבין שהוא בשל לחזור לארצו ולהתמודד עם עשיו. בחרן מתרחש מהפך בדמותו של יעקב הוא חוזר לארץ בשם ישראל כראש שבט מכובד "ועתה הייתי לשני מחנות", בעל יכולת התמודדות עם לבן, המלאך, עשיו ובהמשך יושבי הארץ.

רחל בספר ירמיהו
"...קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מהנהם על בניה כי איננו. כה אמר ה' מגיעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך נאום ה' ושבו מארץ אויב. ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם" (ירמיה לא).

פסוקים אלו מקבעים את דמותה של רחל אימנו האם הבוכה שבזכותה יגאל ה' את בניה. הפסוק המופיע מיד לאחר מכן משלים את התמונה: "הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מידי דברי בו זכור אזכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו, נאם ה' "

הסגנון הוא סגנון "אימה": ילד שעשועים מזכיר את "על ברכיים תשעשעו" (ישעיה סו), המו מעי לו הקשר שלי עם אפרים הוא מהבטן, רחם ארחמנו מצלצל כמו רחם, ובסיום נאום ה' ה' אומר לרחל: אל תבכי אמא אני גם כן אמא! כדבריו המפורשים "כאיש אשר אמו תנחמו כן אנכי אנחמכם" (ישעיה סו). רחל מלמדת בכיכול את ה' כיצד עליו להתנהג עם בניו גם כאם ולא רק כאב והוא נענה ומשיב: נאם ה'.

הרב **דעואל בסוק**, עיר דוד, ירושלים

העלוך מוקדש לזכר ולע"נ
חיים מנחם בסוק ז"ל,
נפטר ב-ז' בכסלו תשס"ז.
יהי זכרו ברוך!

העלוך מוקדש לזכר ולע"נ
מינה פרל
בת **אלחנן ביסטריצ'ר ז"ל**,
נפטרה ב-י"ד בכסלו תשס"ט.
יהי זכרה ברוך!

דפ"ש
מדרין העסקים לנופש ולזכונות דתית

✓ מחליפים רכש וציוד לשיבה או למוסד?

✓ בונים בית כנסת או מרהטים מחדש?

✓ מארגנים נופש, אירוע או שמחה?

לם באינטרנט

חפשו

דפ"ש

דפי שופר • טל. 03-9678555 • דוא"ל: sfr@bezeqint.net • www.dapeshofar.co.il

בס"ד

מפעל תפילין

יצור בתי תפילין
נסות מהודרות בכל
הנוסחאות

7705 ז"ל

זיס 77

09-8870673

צימרים
תפילות
אירועים
מתכונים

datipage
דתי פיג' - כל מה שצריך, בקליק.

datipage.co.il

אילן יוחסין

בעיצוב הגיגי ומפואר לשמהות משפחתית

עץ המשפחה שיוצג בחגיגת ברית מצווה, חתונה, ברית מילה ידגיש התוכן המשפחתי של האירוע, יחזק הקשר בין ענפי המשפחה ויצגי לחוגגים ואורחיהם את המסורת המשפחתית המפוארת לדורותיה.

האילנות מלווים בסקירה אודות מקור המשפחה ושורשיה ההיסטוריים מאת מחלקת המחקר של מוסד עם הזיכרון - מכון למדע ומורשת העם היהודי.

לפרטים נוספים, טל: 03-6094349
thegenerations@amhazikaron.org
www.thegenerations.info

דיני השבוע ומנהגיו

שבת פרשת ויצא

ההפטרה: "ויברח יעקב שדה ארם" (הושע יב, ג).

המסופק אם הזכיר של ומטר

מיום ראשון ז' בכסלו המסופק אם הזכיר של ומטר אינו חוזה, וכן אם אמר באחד הימים הקודמים ל-ז' בכסלו תשעים פעם בטה"כ, ולפי החתם סופר יש להדר ולומר מאה ואחת פעמים: "ואת כל מיני בתואהה לטובה ותן טל ומטר לברכה".

שבת פרשת וישלח

ההפטרה: "חזון עובדיה" (עובדיה א, א).

פסוקי דזמרה (המשך)

פסוקי דזמרה מתחילים בפרק ל' מתהילים: "מזמור שיר חנוכת הבית" – לפי נוסח אשכנז. פרק זה מקורו מתפילת הספרדים. הספרדים התחילו מזמור זה בתפילה דוקא בפסוק ב' של הפרק: "ארוממך ה' כי דיליתני". ברבות השנים החלו גם האשכנזים המתפללים בנוסח ספרד עם אמירת מזמור זה, אלא שהם "לקחו" את כל הפרק, דהיינו הכניסו לתפילה את כל המזמור, כולל הפסוק הראשון. רק לאחר מכן, לפני כמאתיים שנה נכנס מזמור זה גם לנוסח אשכנז. בנוסח איטליה ובתבל (נוסח יהודי תימן) עד היום מזמור זה לא נמצא. גם לפי הגר"א לא אומרים מזמור זה.

הספרדים והאשכנזים המתפללים בנוסח ספרד מתחילים את פסוקי דזמרה ב'הודו', אח"כ מזמור שיר חנוכת הבית ומוסיפים פסוקים מסיימים וכן את המזמור "למנוח בגנינות", ואח"כ ברוך שאמר לפי נוסח תימן הבלדי לפני "ברוך שאמר" יש תוספת במזמור: "המהולל" – מתאר את אחדותו רוממותו וגדולתו של הקב"ה, ועל אמונתו של עם ישראל ואמונתו באל. "המהולל" נאמר בכל הימים (גם בשבת) בשחרית לפני "ברוך שאמר". "המהולל לעולם ולעולמי עולמים אנו עבדיך לך מודים יודעים ומעידים ומגינים שאין אלוה-בלתך ואין אלוה-זולתך ואין אלוה-כערך ואין אלוה-כיוצא בך ואין אלוה-אלא אתה לבדך ככתוב בתורתך "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוהים אין עוד מלבדו".

"ברוך שאמר" נזכרת לראשונה אצל ר' משה גאון, לפני כאלף מאתיים שנה. על פי מקורות קבליים, תפילה זו נתקנה על ידי אנשי כנסת הגדולה. כאמור, עד לפני כמאתיים שנה החלו האשכנזים את תפילת פסוקי דזמרה בברוך שאמר. לפי המקורות האשכנזיים דאז תפילת ברוך שאמר אמורה להכיל שמונים ושבע מילים, מאחר וברוך שאמר ראש התפילה ובגימטריה: "ראשו" (כלומר תחילת פסוקי דזמרה) כתיב פ"י (שיר השירים ה, יא). על אף שבמשך הזמן ניסו לשנות נוסחאות, הטענה שיש לעמוד בתנאי של מספר המילים תפסה. ואכן, דעה זו התקבלה בכל הנוסחים. המעניין הוא שעל פי נוסח הספרדים הקדום יש תוספות בנוסח המקובל. למשל, קטע מתאים בשבת – "ברוך המנחיל מנוחה לעמו ישראל ביום שבת קודש". לחגים. הנה למשל בפסח – "ברוך שנתן לעמו ישראל את יום חג המצות הזה את יום טוב ממקור קודש זה". בנוסח הספרדי חל שינוי רק לאחר התפשטות קבלת האר"י בקהילות הספרדיות. האר"י העניף את הנוסח האשכנזי, הקצר, ובכך נדחק הנוסח הספרדי הקדום לטובת הנוסח האשכנזי כמעט בכל הקהילות הספרדיות.

יש הנהגים לייחד שמו של הקב"ה לפני ברוך שאמר. ייחוד זה מקובל בנוסח ספרד, וגם חלק מנוסח אשכנז נוהגים לאמרו – "הריני מזמן את פי להודות להלל ולשבח את בוראי: לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה על ידי ההוא שמר ועלם בשם כל ישראל".

ברוך שאמר נהוג לאמרו בעמידה. יש הנהגים לאחוז בפתילות הציצית הקדמיות (משנה ברורה סימן נא, א), ובתום הברכה לנשקן.

הודו

כאמור, על פי נוסח אשכנז, "הודו" נאמר לאחר ברוך שאמר, ואילו על פי נוסחי ספרד, האיטלקים והספרדים והתימנים (בלדי ושאימ), הוא נאמר לפני.

עוסק בסדרי עבודה שהתקין דוד מסביב למשכן והארון:

תפילת "הודו" מורכבת משני חלקים. החלק הראשון לקוח מפרק טז של דברי הימים א' (פסוקים ח – לו), העוסק בסדרי עבודה שהתקין

דוד מסביב למשכן והארון. 'הודו' תפילה שנאמרה על ידי דוד המלך בעת העלאת ארון הברית לירושלים. כך על פי סדר עולם רבה פרק יד: "בשחר היו אומרים: 'הודו לה' קראו בשמח...'. עד: 'אל תגעו במשיחי...'", ובין הערבים היו אומרים: 'שירו לה' כל הארץ...'. עד: 'ואמר כל העם אמן והלל לה'. וכך היו אומרים כל מ"ג שנה בציון לפני הארון, עד שהביאו שלמה לבית העולמים". תפילה זו המשיכה להאמר בכל יום, עד לבניית המקדש.

החלק השני של "הודו" מורכב מלקט פסוקים מתהילים. על פי ספר המנהיג ומחזור ויטרי היו אומרים "הודו" בבית המקדש בעת הקרבת קורבן התמיד של שחר, ולכן אומרים אותה בכל יום, לעומת זאת, בסדר עמרם גאון ובאבודרהם, "הודו" מופיע בתור תוספת לשבת, ובסידור רס"ג ושיבולי הלקט הוא אינו מוזכר כלל.

בטור אורח סימן נא, והבית יוסף אורח חיים סימן נ בשם 'ארחות חיים' הלכות ברכות (סימן יח-כ), וכך גם כתב בשולחן ערוך (אדמו"ר הזקן) (סימן נא ס"א): "יש מקומות שנוהגין להוסיף (כל יום בתפילת שחרית אחרי קרבנות) הודו לה' קראו בשמו כאשר הוא כתוב בספר דברי הימים לפי שדוד קבעו לאמרה בכל יום לפני הארון".

מעשה ולקח בצידו

והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה (ויצא כח-יב) נראה גם לומר והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, סולם בגימטריא ממון, זהו ממון שהופקד אצל האדם להשתמש בו בדרכים טובות, ויהיה האדם לבל יחבול באותו ממון הנמצא עמו כפקדון, וכן שלא יבוא לידי התנשאות בחושבו שהוא עשיר, כי ה' משפיל אף מרום, וזהו רמז הסולם, שבדואי אין המדרגה העליונה יכולה להתפאר על התחתונה ולראות את עצמה כגבוה מעל גבוה כי יבוא אדם ויהפוך את הסולם א"כ אותו עליון נעשה תחתון ואותו תחתון נעשה עליון. (וידבר יוסף).

הממון מסוגל לשנות את האדם בשעה קלה מן הקצה אל הקצה ב"תנועת המוסר" מסופר:

רבי נתן צבי פינקל רגיל היה לספר על מקרה שנזדמן לו לראות בצעירותו בשוק ווילנא.

אשה רוכלת שעמדה בשוק ומכרה פולים התרגזה רוגז רב על אחת משכנותיה, כנראה מתחרה שלה, וגידפה אותה בקולי קולות עד שקצף הרוזן מפיה, וכולה כוסתה זיעה. נדמה היה שנתון זמן רב עד שיעבור זעמה והנה בעודה קוצפת ורוגזת ניגש אדם לשולחנה וביקש ממנה פולים בפרוטה אחת, ופלא היה לראות, כיצד רוכלת זו השתנתה לפתע פניה צהלו, חיוך חלף על שפתיה ובאדיבות רבה פנתה אל הקונה ונתנה לו את מבוקשו.

מקרה זה גילה לרבי נתן צבי סוד גדול בכוחות הנפש: פרוטה אחת בכוחה להפוך אדם מקצה אל קצה ולבלום את המידות הסוערות ביותר, כאשר הן פועלות במלוא תוקפן. הפרוטה פעלה מה של אלו יכלו לפעול כל אמצעי החכמה וההסברה הקיימים בעולם. ואם בפרוטה כך, הוא הדין בכל הנאה חושית כגון שבח או מחמאה, ולפעמים גם בחיוך קל או במילה אדיבה אחת אפשר לרכוש את לב בני האדם ולהפיג את רשעותם. רבי נתן צבי למד מהמקרה שראה עוד נקודה נפלאה: לאחר שהקונה שילם לרוכלת את הפרוטה שהגיעה לה תמורת הפולים, היא החלה להודות לו על החסד שגמל איתה ולהעתיק עליו שפע ברכות שיהיה בריא, שיאריך ימים עם אשתו וילדיו, שהקב"ה ישיב לו כפעלו הטוב ועוד.

רבי נתן צבי הוסיף שהוא בטוח שהרוכלת ברכה את הקונה בלב שלם ובאמת הרגישה כלפיו הכרת הטוב. כוחה של אותה פרוטה אינו מתבטא רק בהבלגה על שחיתות המידות טובת הנאה כל שהיא, בכוחה להפוך בני אדם לטובי לב לאוהבי הבריות ולאנשי חסד (מורשת אבות)

תפילה רהוטה

"הודו לה" או "הודו לה"

האם יש הבדל? מה דעתכם? כשאנו הוגים "הודו לה" – במלעיל, מדגישים את האותיות 'הו', נשמע כאילו ארץ הודו שייכת לה'. אבל, בשני, "הודו לה" – הודו במלרע, מדגישים את האותיות 'דו', כבר נשמע אחרת – בקשה לשבח לה'. והרי הכוונה חשובה! מי בכלל מתכוון לארץ הודו?

ההטעמה בברכות השחר ובקרבנות

בברכת התורה נהגה: "...אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ ... וְנָתַן לָנוּ ...". ההדגשה ב-'ב' ב-'נ' כפי שמצאנו במקרא שכל מילה קצרה הנמצאת סמוך למילים: "בָּנוּ" או "לָנוּ" נהגית במלעיל. ולעומת זאת: "...וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל...". נהגית במלרע ב-'מ'.

ב"קִרְבָּנוֹת":

יש לבטא במלרע: "וְאִמְרַתְּ אֲלֵהֶם"; "וְשַׁחַתְּ מִמֶּנָּה הַדֶּק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה...".

"אֶחָת לְשֵׁשִׁים אוּ לְשִׁבְעִים שָׁנָה... הִיְתָה בָּאָה שֶׁל שְׁרִים לְחִצְאִין...".

"וְלָמָּה אֵין מְעַרְבִין...". "לָמָּה הִיא בָּאָה...". "אֵלָּא שֶׁהַמּוֹרֵם נֹאכַל לְכַהֵנִים...".

באמירת הקרבנות "אביי-- הוה מסדר... צריך לומר כך שהי"ד האחרונה במילה "אביי" לא תצטרף למילה הסמוכה לה "הוה" ויתקבל שם הוי"ה.

"ב'הודו", כשמגיע לפסוק: "כי כל העמים אלילים" --- וה'--- - שמים עשה"... יפסיק מעט ואז יאמר וה', ופעם נוספת ימתין מעט ויאמר - שמים עשה.

במזמור שיר חנוכת הבית, בסופו: "למען יזמך כבוד ולא ידום--- יפסיק מעט - ואז יאמר: ה' אלהי, לעולם אודך". כדי שלא יצא ידום ה'...

הטעמת שם א - ד - נ - י

כל שם אדנות יוטעם בהברה האחרונה (מלרע): א-ד-נ-י. כבר הזכרנו יותר מפעם שיבוש גדול שמצאנו אצל מקריאי הכהנים בברכת הכהנים. יש מי שבגלל ה"ניגון" נשמע לו טוב יותר לומר במלעיל ומטעים בטעות את המילה אדו - ני, בהדגשה של דו - וזו טעות שיש לתקנה. השם אדנות יודגש במלרע!!

כדאי לשמוע את מקריאי הכהנים אצל הספרדים המדקדקים ההוגים זאת בצורה הנכונה ביותר.

העלון מוקדש לזכר ולעילוי נשמת **יחיאל קרוטהמר** ז"ל מטבריה, נפטר ב-ז' בכסלו תשנ"ח. יהי זכרו ברוך!

מקום בפרשה הושע לביא - מדרוך טיולים

ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר את אֲשֶׁר לו" (בראשית לב כד) יעקב עושה את דרכו מחרן אשר בעבר הנהר אל חברון שבדרום ההר המרכזי. בדרכו עליו לחצות מספר נהרות ונחלים. התורה לא מספרת לנו את כל מאורעות הדרך, אלא רק את הנקודות בהן ארע לו דבר משמעותי. כך היא מדלגת על חציית הירדן, אבל מתעכבת על חציית היבוק, ועל הגעתו למחנים, סוכות ופנואל, שלשתן ערים שבעבר הירדן המזרחי. שכם, בית אל אפרת ומגדל עדר שבצד המערבי.

קל לשרטט את מסלול ההליכה של יעקב. יעקב יורד מהגלעד, חוצה את הירדן ונכנס לערוץ נחל תרצה איתו בו הוא עולה עד לשכם, ממנה הוא צועד בדרך גב ההר דרומה. אך לשם מה עליו לחצות את היבוק? ולמה הוא לא חוצה מיד את הירדן לצד מערב, אלא פונה תחילה צפונה אל סוכות ופנואל? נראה שהסיבה היא הקושי שיש לו לחצות את הירדן, נהר שזרם בימים ההם בעוז.

יעקב החוזר לארץ נענן אינו יעקב שיצא לבדו וחצה את הירדן במקלו, כעת הוא אביה של משפחה גדולה, נשים וילדים. מקנה רב וצידו כבד. חציית הירדן אינה דבר של מה בכך, ניתן לעשותה רק במקומות בהן האפיק רחב דיו, והזרם חלש יחסית. באותן נקודות המכונות "מעברות הירדן" חוסם גדעון את המדינים (שופטים ז) ובהן לוכד יפתח ואנשי גלעד את בני שבט אפרים (שופטים יב).

בדרך העוברת באפיק נחל תרצה עלו גם בני ישראל בעת כניסתם לארץ, אל מקום המזבח ומעמד הברכות והקללות בהר גריזים ועיבל: "הלא הִמָּה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דָרְךְ מְבֹאֵי הַשְּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַיֵּשֵׁב בְּעֶרְבָה מִלִּל הַגְּלִיל אֲצִל אֱלֹהֵי מֶרֶה" (דברים יא). הם חצו את הירדן מול יריחו, לאחר שיבוש מימיו באזור העיר אדם, עיר שממוקמת סמוך לנקודה בה נשפכים מי הנחלים יבוק ממזרח ותרצה ממערב אל תוך הירדן.

את תוואי הדרך שעשה יעקב, נוכל לראות ממספר נקודות תצפית לאורכו. הר הסרטבא (למתקשים בטיפוס ניתן להסתפק במרפסת התצפית שממזרח לבסיס עם האנטנות). תצפית יוסף לונץ שבמרומי הר כביה, מצפה יוסף שבתל א-רס (צפון הר גריזים), ג'בל ארטס שבבית אל ומצפה האלף שבנוה דניאל. כל המקומות נגישים לרכב פרטי, ופתוחים לקהל ללא מגבלה.

העלון מוקדש לזכר ולעילוי נשמת **שלום נעים** ב"ר משה וראובינה ז"ל, נפטר ב-י"ז בכסלו תשנ"ז. יהי זכרו ברוך!